

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

формату зумовлена, по-перше, тим, що багато дошкільників потребують допомоги в опануванні навичками самостійного читання, оволодіння комп'ютерно-інформаційними технологіями, самоорганізацією тощо; по-друге, в недостатній готовності батьків до занять зі своїми дітьми. У такій ситуації можна використовувати спільні відеозаняття, відеоспостереження, відеодослідження та ін., організовані в онлайн режимі на платформах Google Meet або Zoom.

Досить корисною для батьків є консультативно-рекомендаційна інформація, розміщена на вебсайтах (вебсторінках) ЗДО. Аналіз її змісту дав змогу з'ясувати, що вона охоплює питання стосовно особливостей освіти дітей стосовно коронавірусної інфекції та її запобігання, режиму дня дитини, змісту та організації навчання і виховання дітей вдома, читання, ігор та розваг для усієї сім'ї, змісту домашньої праці для дітей, джерел пошуку цікавих ідей (наприклад, сайти «Весела абетка», «ПДР для дітей»), дитячої літератури (сайт «Петрик») та навчальної інформації (сайт «Ukraine WOW») тощо.

Висновки. Таким чином, реальна взаємодія ЗДО з сім'єю в умовах карантину значною мірою спрямована на психологічну підтримку родини та допомогу батькам у сприянні успішному особистісному розвитку дітей. Пандемічні обставини зумовлюють необхідність пошуку доцільних способів контактування, зокрема ширшого використання дистанційних форм роботи в досліджуваному напрямі. Враховуючи специфіку спілкування батьків у малокомплектному ЗДО, доцільним для організації взаємодії з ними можуть бути контакти, організовані з допомогою електронних засобів аудіо- та відеозв'язку. Це дає змогу створити ситуації, наближені до безпосереднього спілкування, здійснити оперативний обмін інформацією, думками і враженнями між усіма учасниками освітнього процесу. Використання таких форм роботи сприяє зміцненню зв'язків між ЗДО і сім'єю, спонукає батьківсько-педагогічну спільноту до гуртування та активізації зусиль щодо виховання дошкільників.

Список використаної літератури:

1. Щодо організації діяльності закладів дошкільної освіти у 2020/2021 навчальному році : інструктивно-методичні рекомендації : Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 30.07.2020 № 1/9-411. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f2/402/c17/5f2402c174135147155911.pdf> (дата звернення: 21.10.2020 року).

2. Щодо організації роботи закладів дошкільної освіти під час карантину : Лист Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2020 року № 1/9-219. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/73270/> (дата звернення: 20 жовтня 2020 року).

УДК 159.922.7 : [37.015.3 : 373.2]

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР І ВПРАВ З ЕЛЕМЕНТАМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ВИНАХІДНИЦЬКИХ ЗАДАЧ У ПРОЦЕСІ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Лабатій М., здобувач ОС «магістр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
II курс, РДГУ

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Кулаков Р.С.

Постановка проблеми. Формування творчої особистості дитини потребує застосування у навчально-виховному процесі активних форм і методів навчання, які забезпечують розвиток творчого мислення, проблемного бачення, творчої уяви та фантазії. Ефективно сприяє розвитку творчої особистості теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ). Систему ТРВЗ було адаптовано для роботи з дітьми у школі й дитячому садку. Праці Г. Альтшуллера [1] «Алгоритм винаходу», «Творчість як точна наука» стали основою так званої творчої педагогіки. Стосовно дитини концепція ТРВЗ понад усе ставить принцип природовідповідності, згідно з яким педагог, навчаючи дитину, повинен знати і враховувати її природу. Водночас вона спирається на положення Л. Виготського про те, що дитина дошкільного віку приймає програму навчання тією мірою, якою ця програма стає її власною [2, с.15].

Мета статті: охарактеризувати прийоми використання теорії розв'язання винахідницьких завдань в навчанні старших дошкільників образотворчій діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розроблена нами система дидактичних ігор і вправ з елементами ТРВЗ мала на меті сприяти розвитку творчої уяви та творчих здібностей дітей. Для цього ми обрали такі напрями, як кольорознавство та композиційна виразність малюнка.

Для розвитку творчої уяви старших дошкільників ми використовували на різних заняттях ігри з елементами ТРВЗ. На занятті з розвитку мовлення ми проводили гру «Пошук асоціацій». Ми пропонували дітям будь-яке словосполучення або фразу, наприклад: «Прилетіли лелеки. Раптом випав сніг». Дітям потрібно було назвати якомога більше асоціацій, які вона викличе. У грі «Пошук порівнянь» ми називали ситуацію «Річка блищить сонячний день, як...», а завдання дітей полягало в тому, щоб підібрати якомога більше порівнянь, варіантів закінчення речення. На занятті ознайомлення з навколишнім ми проводили гру «Змішування ознак різних предметів». Дітям давали завдання: ознаки метелика об'єднати, змішати з ознаками інших, зовсім не схожих на нього довільно підібраних предметів, і стисло описати отримані результати. Під час гри «Формулювання незвичайних запитань про предмет» дітям називався будь-який предмет, наприклад, «квітка», а їм потрібно було скласти якомога більше запитань про неї, причому найнесподіваніших. Використання таких ігор сприяє розвитку асоціативної уяви, здатності швидко виділяти в предметі найбільш характерні для нього ознаки і знаходити інші предмети, які мають як схожі, так і несхожі з ним ознаки, розвитку здатності дивитися на світ неупереджено, сприймати об'єкти у багатстві їх ознак і функцій. На занятті з конструювання на тему «Транспорт для Баби-Яги» ми використовували метод фокальних об'єктів. Ми з дітьми виявили, що ступа Баби-Яги – це дуже незручний літальний апарат, через що бабуся має поганий характер.

При проведенні заняття з аплікації на тему «Цирк» ми для того, щоб навчити дітей фантазувати на основі методу емпатії, використовували «Власний погляд». Суть цієї гри полягає в тому, щоб навчити малюка думати і висловлюватися від імені живих і неживих об'єктів та предметів, що їх оточують. Діти вчилися описувати зовнішній вигляд, розмір, форму, колір, матеріал, з якого зроблено той чи інший предмет, його ресурси (що він може робити, що ним можна робити).

На занятті з малювання «Казкові будиночки» використовуючи такий метод ТРВЗ як морфологічний аналіз ми пропонували дітям посередині аркуша (зліва) намалювати графічне зображення будиночка, а по вертикалі розмістити всі його складові частини. Спочатку діти з'єднували лінією один із варіантів даху, корпусу, вікон, дверей і робили з правого боку аркуша малюнок нової конструкції. Ми показували дітям, що така карта-схема дає можливість варіювати, а варіативність – фантастичну можливість для створення безлічі нових чудових конструкцій. На заняттях із зображувальної діяльності ми використовували ігри для ознайомлення з кольорами спектра, відчуття настрою та характеру кольору. Метою ознайомлення старших дошкільників з кольором є дати інформацію про сполучення основних і складених кольорів, навчити відчувати характер кожного кольору, ознайомити дітей з розмаїттям кольорів в довкіллі, вчити знаходити предмети певного кольору у предметах довкілля. Заняття «На що схожа пляма?» проводилося із застосуванням техніки «плямографія» та елементів ТРВЗ. Напередодні заняття на прогулянці ми провели з дітьми спостереження за хмаринками. Діти дивилися на хмари і уявляли, на що вони схожі. На занятті діти згинали аркуш паперу навпіл, капали на згин кілька кольорових краплин фарби. Після цього знову згинали аркуш і добре розгладжували. Згодом розгортали і уявляли, на що схоже зображення, яке вийшло, застосовуючи фантазію. Для більшої виразності деякі елементи домальовували пензликом. Прийом ТРВЗ сприяв розвитку дитячої уяви, фантазії, а також розумовому розвитку дітей, адже від дітей вимагалось шукати образи у плямах, застосовуючи асоціативні зв'язки, звертаючись до минулого досвіду. На занятті з малювання «Веселі фарби» ми проводили гру «День народження родичів синьої фарби», мета якої вчити

створювати нові кольори і відтінки, давати їм імена; розвивати творчу уяву, фантазію дітей; виховувати інтерес до творчої діяльності.

У повсякденному житті ми проводили такі індивідуальні ігри з дітьми: «Розкажи про колір», «Квітка-семицвітка», «Частини доби». Для того, щоб навчити дітей визначати характер, настрій різних кольорів, розвивати зорову пам'ять дітей, виховувати інтерес до світу кольорів ми проводили гру «Розкажи про колір». Ми розкладали перед дитиною 15 кольорових квадратиків і пропонували назвати характер і настрій кожного кольору. Метою проведення гри «Квітка-семицвітка» було закріпити назви кольорів спектра, вчити називати їх у правильній послідовності, знаходити предмети, в яких живе кожен із кольорів, розвивати пам'ять, мислення дітей, виховувати інтерес до роботи з кольором. При проведенні гри «Частини доби» ми вчили дітей визначати, до якої частини доби (ранок, день, вечір, ніч) належать запропоновані пейзажі, обґрунтовувати свій вибір стислою описовою розповіддю, вибирати кольорову картку, з якою асоціюється та чи інша частина доби.

Метою навчання старших дошкільників композиційної виразності малюнка є навчання дітей виконувати багатопланові композиції на власний задум і розміщення об'єктів у перспективі, заповнювати весь простір аркуша, залучаючись до техніки живопису, працювати від «кольорової плями» самостійно, обирати способи зображення відповідно до задуму. Для навчання дошкільників правильної композиційної виразності малюнка на заняттях із зображувальної діяльності ми використовували такі ігри: «З чого складається пейзаж», «Перспектива», «Симетричні предмети», «З чого складається натюрморт», «Склади портрет казкового героя». При проведенні гри «З чого складається пейзаж» ми закріплювали знання дітей про жанр пейзажу, його відмінні та складові особливості і частини, вчили обирати лише ті картинки, які відповідають жанру пейзажу, обґрунтовувати свій вибір. Метою проведення гри «Перспектива» було закріпити знання про перспективу, лінії горизонту, віддалення й наближення предметів, передній і задній план картини. При проведенні гри «Симетричні предмети» ми за допомогою картонних силуетів симетричних предметів розрізаних навпіл пояснювали дітям поняття «симетричність предметів», вчили знаходити однакові частини предметів, складати їх, розрізняти симетричність і асиметрію. У грі «З чого складається натюрморт» використовуючи різноманітні картинки із зображенням предметів, квітів, ягід, грибів, тварин, природи, одягу, ми закріплювали знання дітей про жанр натюрморту, особливості зображення, складових елементів, про предметний світ, його призначення й класифікацію. Для закріплення знань дітей про складові обличчя та їх просторове місцезнаходження ми проводили гру «Склади портрет казкового героя».

У повсякденному житті ми проводили з дітьми індивідуальні ігри, а саме гру «Склади пейзаж» для закріплення знань про складові елементи пейзажу, про ознаки пір року. Використовуючи кольорові зображення дерев, квітів, гір, озер, що відображають зміни в природі, вчили на власний задум складати композиції за заданим сюжетом. Гру «Склади натюрморт» проводили для закріплення знань про жанр натюрморту, використовуючи силуети квітів, посуду, овочів, фруктів, ягід, вчили складати композицію на власний задум, за заданим сюжетом (святковий, з фруктами й квітами, з посудом і овочами). При проведенні гри «Домалюй тварин» ми відпрацювали технічні навички малювання тварин, використовуючи за основу геометричні фігури: овал, прямокутну трапецію; лінії: пряму, хвилясту.

Висновки. Отже, ігри з елементами ТРВЗ сприяють розвитку здатності аналізувати об'єкти, виділяти в них різні, протилежні сторони, зіставляти і пов'язувати ознаки предметів, об'єднувати розрізнені уявлення про окремі предмети та їх властивості в цілісне знання про навколишній світ, розуміти складні суперечності і приймати оптимальне рішення.

Список використаної літератури

1. Альтшуллер Г. Творчество как точная наука. Москва : Сов. радио, 1979. 174 с.
2. Выготский Л. Воображение и творчество в детском возрасте. Москва : Просвещение, 1991. 93 с.

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135